

Reflektioner kring samtidskonstdagarna 2018

Samarbeten utanför gränserna

Under min utbildningstid på programmet för kulturentreprenörskap blev jag och mina medstudenter matade med vikten av nätverkande och samarbeten. Som entreprenör inom kulturbranschen är nätverket en förutsättning för att lyckas, eller bara få ett jobb. Under 2018 års samtidskonstdagar blir jag varse om nya formationer, andra metoder och jag träffar en massa människor som på ett eller annat sätt arbetar med samtidskonst i vårt avlånga land. Att det är avlångt blir extra tydligt i samband med konferensens lokation, Boden. Som om inte det vore långt nog för en som bor i Norrlands mittregion så hålls en prekonferens 4 timmars tågresor från Boden, i Kiruna. Deltagarna kommer så långt söderifrån som Sverige kan avvara. Jag är född och uppvuxen i Småland och har aldrig tidigare långtat så mycket norrut som nu när jag sedan 13 år är bosatt i Örnsköldsvik.

Prekonferensen arrangeras med ett mycket innehållsrikt och givande program av konstkonsulenten i Norrbotten, Lena Ylipää. Aldrig tidigare har jag påverkats i ett möte med en stad, som jag gör i mötet med Kiruna. Stadens närmsta grannar, gruvorna Luossavaara och Kiirunavaara, är oundvikliga så väl visuellt och fysiskt som mentalt och nästan andligen. Besöket i stadens före detta stadshus får oss sörlänningar att känna på det vemod som ligger tungt över staden. Stadshuset som ritades av arkitekt Artur von Schmalensee är i skrivande stund Sveriges kanske vackraste ödehus. Jag är tacksam över att ingå i den sista grupp som får komma in i stadshuset innan det rivs i februari 2019. Bror Marklunds klockstapel som prytt stadshuset sedan 1963, har strategiskt flyttats till det nya stadshuset Kristallen.

Under vårt besök känner vi fysiskt på det område som kommer påverkas av markens rämmande genom att med buss transporteras längs den på kartan utmärkta röda linje som markerar stadens försvinnande del. Kommunarkivarie Rasmus Norlin guidar oss längs linjen vidare till Sametinget. Där blir vi mottagna av GIS-samordnare Tomas Kuhmunen, ett möte som gör oss varse om Sametingets viktiga arbete, inte minst när det gäller att tillgodose en regering, 123 mil söderut, med värdefull information om klimatförändringarnas påvisade närvaro.

Kvällen avslutas med middag och föreläsning av Johan Kero från institutionen för rymdfysik, vilket lämnar mig både upprymd och snurrig av existentiell medvetenhet. Dagen därpå vaknar jag upp till ett fantastiskt ljus över gruvan och det är med både lycka över vad jag har fått uppleva och vemod över förgängligheten som jag beger mig mot Boden.

Väl i Boden börjar tre mastiga dagar av panelsamtal, föreläsningar, workshops och konstupplevelser. Fokus ligger på samarbeten utanför gränserna för både land och ämnesfält. För mig nya områden har allierat sig och jag förstår nu vidden av att befinna sig långt ifrån Sveriges metropol, Stockholm. Här, i norr, har man vänt på kartan och lagt sitt samarbete på tvären istället för på längden, av förståeliga skäl. Branschfolket är från institutioner, de är oberoende, lokala och självorganiserade. Panelerna består av internationella aktörer som ger en uppfattning om Barentsregionens nödvändighet för de nordliga. I pauserna uppmanas vi att reflektera, samtala och såklart att nätverka! Konsten som vi blir bussade till, utsatta för och drabbade av har ett tydligt fokus på Norrland, och klimatförändringar och Sveriges utnyttjande av resurser. Inledningsvis får vi ta del av Nordtings (The northern assembly) politiska budskap om att separera

VOLYM

Norrland från resten av landet i ett performance som med humor, verklighet och en närmast sektliknande omfamning tar med oss genom en omröstning för Norrlands självständighet.

Vi blir lotsade in i berggångar till rum för den försvarande militärens tidigare viste, där konsten tagit över som om bergens hålrum är den nya vita kuben. I Rödbergsfortet får vi en titt på en del av Luleåbiennalens utställning av Karl Sjöberg, som konstnären har valt att kalla *En känsla av krig*. En skräckfylld väntan under ett tunt täcke av humor, där pälsklädda mekaniska kroppar och fiskstim blandar sig med ljudupptagningar från arkiv och komposition av ljud från Bodens militära anläggning.

Därefter är det mingel på Havremagasinetns länskonsthall, som också är medarrangör till Samtidskonstdagarna. Utställningarna är öppna och musik av ett eritreanskt band förgyllde kvällen.

Dag två bjuder direkt in till temat med panelsamtal, föreläsningar och gruppreflektioner. I vilken ända börjar curatoriska samarbeten? Hur kan ett museum arbeta utifrån invånarnas röster? Hur kan vi samarbeta över gränserna för storlekars hierarki? Hur och av vem är nätverken uppbyggda? Frågornas svar framgår av de fyra föreläsningar som hålls av Grègory Castéra, grundare av Council, Julie Decker, VD för Anchorage Museum Alaska, Maria Lind, chef på Tensta konsthall och Ulricha Johnsson, verksamhetschef på Scensverige. Dessa personer samt Stefan Ingvarsson, Sveriges kulturråd vid ambassaden i Moskva, Jenny Grönvall och Anna Norberg från Bästa Biennalen, håller under eftermiddagen workshops med olika teman och inriktningar. Mitt val av workshop faller på "Därför ska vi samarbeta med Ryssland" med Stefan Ingvarsson. Delvis på grund av min något pinsamma skräck för "ryssen" som jag troligen fått med mig sen 80-talets barndom och delvis på grund av nyfikenheten över hur detta enorma land i öst kan och bör vara en samarbetspart gällande konsten.

Eftermiddagens föreläsning av Sandi Hilal tvingar mig att titta inåt då hon berättar om performanceverket *Al-Madhafah/The Living Room*, där nysvenskar öppnar upp sina vardagsrum och bjuder in gästen för att på så vis få vara värden i en tillvaro av ofrivilligt främmandskap. Bussen väntar sedan på oss utanför och tar oss som främlingar till en värd som ska bjuda oss på middag. Vi är indelade i grupper och ett antal personer möter upp oss för att lotsa oss till deras hem. I en grupp på sju, träffar vi en man som öppnar dörren till sitt hem där hans fru och två barn möter oss välkomnande. Matbordet dignar av olika rätter och vi blir servade, äter, pratar och skrattar. Vi får komma nära, in i deras hem, de delar med sig av sin livshistoria och jag känner att jag skäms. Jag skäms över att det inte är jag som bjudit in en nyanländ familj i mitt hem, över mina privilegier och över min trygga tillvaro. Vi firar den fyraåriga sonen med sång och spindelmannentårta, vi dansar, klappar händer och blir överösta med godsaker, arabiskt kaffe och öppenhet. Vi blir facebookvänner, vi får deras adress på papper. Denna upplevelse har satt igång saker i mitt inre. När jag kommer hem packar jag ihop lite babykläder för att skicka till den tös som utökar familjen i mars. Jag vill så gärna ge tillbaka, men aldrig kan mina handlingar väga upp för vad denna familj gjorde för oss. Vilket genialt performance att få ta del av under samtidskonstdagarna!

Tredje och sista dagen ger oss en smygtitt på Luleåbiennalen som står för öppning dagen efter. Vi bussas till Försvarsmuseum Boden och till Mjölkuddsberget där Raqs Media Collective visar utställningen *The Blood of Stars*. I ännu ett bergtrum integreras konsten längs gångarna och flyter samman med den befintliga materia som annars bor i berget. Det handlar om platsen, det handlar om den nordliga regionen, om gruvdrift och om

VOLYM

renens del i universum. Jag och en konstkonsulentkollega kan inte längre urskilja vad som tillhör berget och vad som tillhör konstverket då vi uppfattar ljuden av våra egna steg som ekar i berggrummet som en del av installationen.

Vidare tar oss bussen in till Luleå konsthall där curatorsteamet bestående av Emily Fahlén, Asrin Haidari och Thomas Hämén tillsammans med Konstfrämjandet berättar om utställningarna, temat för biennalen och de medverkande konstnärerna.

Tre hektiska, köttiga och enormt givande dagar är till ända och det tar mig en vecka att sammanfatta, reflektera och knåpa ihop en text som långt ifrån rymmer allt som Samtidskonstdagarna 2018 innehåller. Jag tar med mig tips om att vrida kartan för att byta plats på centrum och periferi. Jag tar med mig mod att våga samarbeta över osynliga och synliga gränser, men framförallt tar jag med mig den öppenhet familjen hade mot oss som främlingar i deras hem. Jag har fått en ny syn på nätverkande som jag inte hade från min utbildningstid.

Samtidskonstdagarna 2018 samarrangerades av Statens konstråd, Havremagasinet länskonsthall och konstfrämjandet med stöd av Norrbottens län.

Text och foto: Diana Berntsdotter Vallgren

Volym 2018-12-01